

tismus die eigentliche Triebfeder seiner fischereibiologischen Tätigkeit. Daraus erklären sich seine unvergleichlichen Erfolge und seine Popularität. Die Tätigkeit Otto Herman's auf dem Gebiete der Fischerei kann in 3 Hauptabschnitte geteilt werden:

1. Vergangenheit und Stand zur Zeit Otto Hermans des ungarischen Fischers und Fischerei. (I. Band des »A Magyar Halászat Könyve«, Buch der ungarischen Fischerei.) Es werden in diesem Bande eigentlich die Ergebnisse seiner ethnographischen Forschungen geschildert. Hier glänzt die eigene Individualität Otto Herman's am meisten.

2. Schilderung der Fische im allgemeinen und der ungarischen Fischfauna im besonderen (II. Band des vorher erwähnten Werkes). Dieser Band muss als grundlegendes und bestes Quellenwerk der ungarischen Ichthyologie bezeichnet werden.

3. Ratschläge zum Aufschwung der ungarischen Fischerei-Produktion. (»A halgazdaság rövid foglalatja«, Kurzes Kompendium der Fischwirtschaft.) In diesem Werke werden auf wissenschaftlicher Grundlage die Ursachen des Fischreichthums und Fischmangels behandelt und auf die nationalökonomische Wichtigkeit der Karpfenzüchtung hingewiesen.

MEGEMLEKEZÉS HERMAN OTTÓRÓL MINT PRAEHISTORIKUSRÓL

— Rövid, felolvasott bevezetés —

Írta: DR. VIGH GYULA

Mélyen tisztelt ünneplő közönség!

HERMAN OTTÓ nagy szelleme leng körülöttünk . . . Az Ő kiváltságos szelleme itt keresett pihenést a susogó erdő szegélyezte völgyben, a zúgó patak partján . . . s mikor a miskolci Bársony-ház telkéről 1891 augusztusában előkerül Nagymagyarország területéről az első kőszakóca, Herman Ottó azonnal felismervén azok emberkéztől való származását, váteszi lélekkel mutat ide a Bükkre, a Bükk barlangjaira, hogy innen, ezekből fog, innen, ezekből kell előkerülnie az ősember magyarországi tartózkodását igazoló maradványoknak, az ősember kőszerszámainak, esetleg az ősember csontjainak is.

A tudományos fórumok azonban ellene fordulnak s tagadják a lelet palaeolith voltát. Hosszú, heves vita támadt, melyből — ha 13 évi konok küzdelem árán is — Herman Ottó kerül ki győztesen. Az Ő mély tudása, az Ő törhetetlen, dacos, kemény magyar akarata, az Ő soha nem nyugvó lángszelleme diadal-maskodott a tagadás szellemén és az Ő pillanatra sem szünő agitálására 1906-ban megindulnak a kérdés tisztázását célzó hivatalos, tudományos vizsgálatok, melyek fényesen igazolták Herman Ottót.

A földtani vizsgálatok a jégkorszaki üledékek jelenlétét igazolták, a Herman Ottó útmutatása szerint megindult barlangkutatók pedig a jégkorszakbeli ősember kőszerszámainak százait hozzák napvilágra a Hámor-környéki barlangokból.

Herman Ottó ragyogó szelleme tehát diadalt aratott, lángelméjű irányítása nyomán nem várt siker fakadt: a kőkorszaki ősember klasszikus szerszámait, a jégkorszaki állatvilág tengernyi csontmaradványát mind több és több barlangból

hozzák napfényre az ásatások, sőt 1909-ben a répáshutai Balla barlangból a »hazai földön élt ősember eddig egyetlen csontmaradványa«: a magdaléni kor végén élt gyermek koponyája és csontvázmaradványai is előkerülnek már!

Herman Ottó lángelméjének, tündöklő szellemének köszönhetjük a magyar ősemberkutatás megindítását, Ő rakta le a magyar barlangkutatás alapjait, az Ő soha nem szűnő buzdítására alakul meg a Magyarhoni Földtani Társulat Barlangkutató Szakosztálya s az Ő lángelméjének irányítása mellett érik el az első és döntő sikereket. Herman Ottó legnagyobb, soha el nem évülő érdeme éppen az, hogy — bár alig volt praehistoriai iskolázottsága, mégis — sokoldalúsága, lángelméjének fogékonysága, kutató szellemének zsenialitása alapján a kezébe került kőszakócák palaeolith-voltát azonnal fölismerte és a figyelmet az eddig teljesen elhanyagolt bükki barlangok átkutatásának szükségességére és fontosságára ráirányította, hogy a kutatások megindítását pillanatra sem csüggedő energiával kiharcolta s hogy megjelölte az utat, sőt a módot is, ahogy ezen az új ösvényen haladni kell. »Ne szorítkozzunk a pontra — mondta —, hanem vegyék elő a környezetet, a viszonyokat is. Ne turkáljanak, ne piszkáljanak módszer, rendszer nélkül, hanem . . . rétegről-rétegre kell haladni, hogy minden tárgy fekvése rögzíthető legyen. Mert különben a csak kifosztott barlang oekológiai tanulságai elnémulnak.« Rámutat a kutatás végcéljára, mely szerinte »nem az egyoldalú, mesterséges és mesterkelt alakrendszerek alkotása, hanem az ősember fejlődésének és összes életviszonyainak megállapítása a természet alakulatainak mentében. A kutató vessen számot az ősember összes szükségleteinek lényegével és vegye számba azt is, amit ezek mondanak neki.«

Megalapítója lett hazánkban két új tudományágnak: a praehistoriának, ősembertannak és a barlangtannak, melyek gyorsiramú fejlődésükkel rövidesen kitöltötték azt az űrt, mely tudományos életünkben a külfölddel szemben oly kirívóan tátongott és a külföld által is elismert eredményei hamar kiegészítői lettek a »művelt Nyugat« régidők óta folyó kutatási eredményeinek!

Herman Ottónak megadta a sors — mely egyébként eléggé mostoha volt hozzá —, hogy megérte tudományos meggyőződésének győzedelmét. S mikor a külföld is elismeri a magyar kutatások eredményét, mikor látja, hogy az általa ültetett, az általa életrehívott legifjabb tudományszakunk fiatal csemetéje terebélyes fává növekedett, akkor az agg tudós visszavonul, »hogy más téren bevégezze azt, ami szoros kötelessége«. Ám — bár búcsúzik, de még a búcsú szava is biztatás, célkitűzés, iránymutatás: »Az ifjú, erőteljes nemzedék lépjen a rogyó vének helyére — mondja — s a palaeolith kutatásánál használják fel Miskolc és a borsodi Bükk hegység tanulságait.« Még az ősemberkutatásban is a törhetetlen, magyar érzés vezérli s a magyarság szent ügyének eszméjét látja, mert: »Legsajátabb anyaföldünk, hazánk legnagyobb kincsének, az ember őstörténetének megállapításáról van szó, amely érdekünk, de fő kötelességünk is«, írja. Még végszavából is kicsendül az a ritka lelki nagyság, mely Herman Ottót, mint mindenben, úgy itt a praehistoria terén is vezérelte: nem öncélért küzdött, hanem a tudományért magáért és általa elárvult szegény hazánkért s ezt jelölte ki követendő útnak is, amikor azt mondta: »Induljanak a fiatalok s ha valaki: én kívánok nekik teljes sikert. S amidőn a sikerért küzdenek, gondoljanak a magyar tudományosság s benne édes magyar hazánk kulturális érdekére, jövődjére, mert mindnyájunknak, akik magyarok vagyunk, elsősorban ezt kell szolgálnunk!«

Budapest, 1929. október hó 10.

ERINNERUNGEN
AN OTTO HERMAN
ALS PRAEHISTORIKER

Von Dr. JULIUS VIGH

VERFASSER weist darauf hin, dass eben in der Nähe von Lillafüred, in Miskolc 1891 der erste Faustkeil aus ungarischem Boden gefunden wurde. Otto Herman erkannte denselben sofort als von Menschenhand herrührend und gab seiner bestimmten Hoffnung Ausdruck, dass hier in den Höhlen des Bükk-Gebirges Steingeräte, eventuell auch Knochen des Urmenschen aufgefunden werden müssen. Die wissenschaftlichen Kreise leugneten jedoch, dass der Fund palaeolithisch sei. Es entstand ein langer und heftiger Streit, der nach 13jährigem hartnäckigen Kampfe mit dem Siege Otto Hermans endete. Auf seine unermüdliche Agitation begannen 1906 die amtlichen, wissenschaftlichen Ausgra-

bungen, welche die Anwesenheit eiszeitlicher Ablagerungen bewiesen und Hunderte von Steingeräten des eiszeitlichen Urmenschen aus den Höhlen der Umgebung von Hámor zu Tage förderten. Die weiteren, auf mehrere Höhlen ausgedehnten Ausgrabungen brachten immer reichere Funde und 1909 wurden in der Balla-Höhle von Répáshuta sogar Schädel und Skeletteile eines Kindes aus dem Ende des Magdalénien entdeckt. Dem genialen Geist Otto Hermans ist der Anfang der ungarischen Urmenschenforschung zu verdanken. Er legte den Grundstein zu den ungarischen Höhlenforschungen, seinem Eifer zufolge konstituierte sich die Sektion für Höhlenforschung der Ungarischen Geologischen Gesellschaft und Otto Herman begründete damit folgende neue Wissenszweige in Ungarn: Praehistorie, Urmenschenkunde und Höhlenkunde.

A PÁSZTORÉLET TUDOMÁNYOS FÖLFEDEZÉSE¹

— Emlékezés Herman Ottóra —

Írta: Dr. MADARASSY LÁSZLÓ, nemzeti múzeumi igazgatóőr

AMAGYAR halászat szénája a mult század nyolcvanas éveinek végére, legalább is tudományos téren már rendben volt. Herman Ottónak az 1885-ös országos kiállításra összehordott halászati gyűjteménye a legmagasabb hivatalos körök elismerését is kivívta s a kiállítás lezajlása után a nemzet tulajdonába, a Nemzeti Múzeumba került. »A Magyar Halászat Könyvé«-nek 1887-ben megjelent két vaskos kötetét pedig a művelt magyar társadalom valósággal szétkapkodta. Herman Ottó ragyogó írásművészete révén a halak és a halászok életének ismerete a legjobb körökbe is bevonult, hogy ne mondjam: salonképessé lett.

Ugyanakkor, amikor a halászat a közérdeklődés középpontjába került, az állattartásról és a pásztorokról a művelt társadalom alig tudott valamit. És ha tudott is, nem volt abban sok köszönet! A városi ember a nyájak, kondák, gulyák, ménesek világát, a délibábos pusztát, a pásztorokkal, juhászokkal, kanászokkal, gulyásokkal, csikósokkal egyetemben csak költemények, regények, népszínművek romantikus beállításából ismerte. A falusi, tanyai ember viszont, aki verset, regényt nem olvasott, színházba nem járt s így a romantika italából nem ihatott, a pásztorokat amolyan kapa-kaszakerülő, minden huncutságra kapható betyárnépségnek tartotta. Fiatalabb esztendeimből magam is jól emlékszem a kiskúnfélegyházi gazdák panaszára, mely a tanyák között előfordult minden tolvaj-

¹ Herman Ottó lillafüredi emléktáblájának leleplezése alkalmából a Magyar Ornithologusok Szövetségének vándorgyűlésén, 1929 október 10-én tartott előadás.